

اولویت بندی اقدامات بهبود فرآیند با تلفیق چارچوب طبقه بندی فرآیند، خانه کیفیت و تاپسیس فازی

حسن خادمی زارع، آزاده محمدطاهری

استادیار دانشگاه یزد، دانشکده صنایع، hkhademiz@yazduni.ac.ir

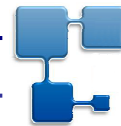
شهرک صنعتی یزد، شرکت الکتروکویر، az.mtaheri2007@gmail.com

چکیده

در این مقاله فرآیندهای سازمان از طریق تطبیق با چارچوب طبقه بندی فرآیندها، شناسایی می شود. به وسیله روش دلفی فازی نیازهای مشتریان به دست می آید و به کمک ماتریس خانه کیفیت و اعداد فازی ارتباط نیازهای مشتریان با فرآیندهای سازمان که از چارچوب مذکور استخراج شده، حاصل می گردد. پس از شناسایی وضعیت موجود و فرآیندهایی که باید بهبود داده شوند؛ برای اولویت بندی، از تکنیک تاپسیس فازی و تلفیق آن با نتایج ماتریس، استفاده شده است. نتایج حاصل از این تحقیق بیانگر شناخت بهتر و واقعی تر نیازهای مشتریان و ارائه راهکارهای بهبود با صرف زمان و هزینه کمتر و دستیابی به میزان رضایت بیشتر نسبت به روش های موجود بهبود فرآیند می باشد.

کلمات کلیدی

چارچوب طبقه بندی فرآیند، رضایت مشتریان، خانه کیفیت، تاپسیس، شرایط فازی.

۱- مقدمه

یکی از نیازهای اصلی بسیاری از سازمان‌ها در جامعه متغیر و پویای کنونی، انجام صحیح فعالیت‌ها و فرآیندها و بهبود عملکرد سازمان می‌باشد. برای دستیابی به این نیاز اساسی باید به این سؤال پاسخ داد که آیا روش انجام فعالیت صحیح است؟ لازمه پاسخ به این سؤال ارزیابی عملکرد فعالیت‌ها و به ویژه فرآیندها می‌باشد. همچنین انجام هر گونه بهبود در سازمان، از طریق شناسایی دقیق فرآیندهای سازمان و مقایسه عملکرد کنونی با وضع مطلوب و آرمانی و در نهایت کاهش انحرافات است. زنجیره بهبود کیفیت از طریق فرآیند کسب و کار و یا خدماتی که به وسیله هر سازمان کار می‌رود مشخص می‌شود. یک فرآیند، تبدیل مجموعه‌ای از ورودی‌ها مثل فعالیت‌ها، روش‌ها و عملیات به خروجی‌های مطلوب مثل کالا، خدمات و اطلاعات مورد نیاز و انتظار مشتری می‌باشد. [۱ و ۲] رقابتی شدن بازارها و ارتقاء سطح انتظارات مشتریان موجب شده است، مشتری فقط یک مصرف‌کننده نباشد و نقش مهمی در تعیین مشخصات کیفی و فنی محصولات و خدمات داشته باشد. مدل خانه کیفیت یک ابزار طرح‌ریزی است که برای تشخیص و برآوردن توقعات و انتظارات مشتری به کار گرفته می‌شود و روشی منظم و دقیق برای طراحی، مهندسی، تولید، ارزیابی محصول و اولویت‌بندی اقدامات بهبود به حساب می‌آید.

بهبود و ارتقاء سطح کیفی محصول و یا خدمت ارائه شده، اولین و اصلی‌ترین عامل پیشی گرفتن از رقبای و گرفتن سهم عمده بازار است. از طرف دیگر محدودیت منابع سازمان اجازه انجام همه اقدامات بهبود به صورت همزمان را نمی‌دهد. بر این اساس با استفاده از مدل تاپسیس برای اولویت‌بندی اقدامات بهبود فرآیند استفاده می‌شود. در این تحقیق با شناسایی فرآیندها و دسته‌بندی آنها در سطوح اصلی و فرعی، به مقایسه و تطبیق آنها با آن دسته از فرآیندها که بر تأمین نیازهای مشتریان سازمان تأثیر می‌گذارند، با ابزار ماتریس پرداخته ایم. پس از شناسایی فرآیندهای قابل بهبود، آنها را به کمک تاپسیس اولویت‌بندی نموده ایم. این تحقیق می‌تواند مبنایی برای بهینه‌سازی و حتی تدوین استراتژی‌های سازمان باشد.

۲- مرور ادبیات موضوع

۲-۱- چارچوب طبقه‌بندی فرآیند

مؤسسه کیفیت و بهره‌وری آمریکا، یک مرجع جهانی برای طبقه‌بندی فرآیند و بهبود عملکرد می‌باشد که افراد آکادمیک، مشاوران و مجربین را بر اساس بازخورهای استفاده‌کنندگان چارچوب طبقه‌بندی فرآیند، برای گسترش تعاریف و مشخصات به صورت تجربه واقعی جهانی برای هر یک از این فرآیندها به کار گرفت. نتیجه آن تلاش همکارانه، فهرستی از هر یک از فرآیندهای زنجیره تأمین با تعاریف و شاخص‌های عملکردی کلیدی انتخاب شده می‌باشد. این تعاریف در ترکیب با چارچوب طبقه‌بندی، در نظر گرفته شده است [۳]. هدف این چارچوب، ایجاد یک مدل شرکت جامع و سطح بالا بوده که کسب و کار و سایر سازمان‌ها را تشویق کند تا فعالیت‌های خود را از دیدگاه فرآیندهای میان‌صنعتی (چند صنعتی)، به جای دیدگاه وظیفه‌ای و محدود، بنگرند. اکنون بسیاری از سازمان‌ها چارچوب طبقه‌بندی را به شیوه‌های عملی و تجربی به کار برده‌اند تا فرآیندهایشان را بهتر بفهمند، از مرزهای صنعت برای ارتباط برقرار کردن و تسهیم اطلاعات عبور کنند و اطلاعات را در شکل‌های متنوع دسته‌بندی کنند [۴]. چارچوب طبقه‌بندی فرآیند در ابتدا به عنوان رده‌بندی فرآیندهای کسب و کار طراحی شد و به عنوان یک زبان مشترک بین سازمان‌های عضو این مؤسسه که می‌توانستند فرآیندهایشان را الگو برداری کنند، بود [۵].

چارچوب طبقه‌بندی فرآیند، در دو دسته اصلی «فرآیندهای عملیاتی و فرآیندهای پشتیبانی و مدیریتی» تقسیم شده است؛ فرآیندهای عملیاتی آن شامل ۵ گروه فرآیندی: ۱. توسعه چشم‌انداز و استراتژی، ۲. توسعه و مدیریت محصولات و خدمات، ۳. بازار و فروش محصولات و خدمات، ۴. تحویل محصولات و خدمات، ۵. خدمات مشتری است. همچنین فرآیندهای پشتیبانی و مدیریتی شامل گروه‌های: ۱. توسعه و مدیریت انسانی، ۲. مدیریت فن‌آوری اطلاعات، ۳. مدیریت منابع مالی، ۴. شناسایی، ساخت و مدیریت دارایی، ۵. مدیریت ایمنی و سلامت محیطی، ۶. مدیریت ارتباطات خارجی، ۷. مدیریت دانش، بهبود و تغییر، لازم به ذکر است فرآیندها، زیر فرآیندها و حتی فعالیتها در چارچوب طبقه‌بندی فرآیندها به صورت استاندارد و قابل استفاده در تمام سازمانها در سایت این مؤسسه موجود می‌باشد.

۲-۲- روش ماتریس خانه کیفیت

هدف ماتریس فوق در سازمان‌های تولیدی و خدماتی اولویت‌بندی اقدامات بهبود فرآیند و انتخاب کارآمدترین آنها جهت افزایش رضایتمندی مشتریان است. کاربرد ماتریس لحاظ نمودن خواسته‌های مشتریان در مراحل مختلف تولید محصولات یا ارائه خدمات است. در این بخش به چند نمونه از مطالعات انجام شده در به کارگیری این تکنیک جهت اولویت‌بندی اشاره می‌کنیم: در مقاله ای، یان سان، بهبود فرآیند نرم‌افزاری را با به کارگیری ماتریس فوق تحقیق کرده است. این پژوهش برای دستیابی به سه هدف انجام شده است: ۱- نگاشتن نیازمندیهای فرآیند

۲- گسترش یک روش بر اساس ماتریس برای یکپارچه سازی و اولویت بندی نیازمندیها از دیدگاههای چندگانه (گروهها) ۳- توانایی اولویت بندی نرم افزاری اقدامات «بهبود فرآیند» بر اساس نیازمندیهای فرآیند. در این تحقیق، نیازمندیهای فرآیند از دیدگاههای گروههای چندگانه ذینفعان، شامل اهداف کسب و کار، یکپارچه سازی و اولویت بندی شده است. [۶]

در تحقیقی دیگر، رمضان نعمتی، از طریق بهبود کیفیت محصول و کاهش زمان و هزینه های تولید، با استفاده از ابزار ماتریس فوق، رضایت مشتری را ارتقاء بخشید. به دلیل استفاده از داده های کیفی و مبهم در مراحل مختلف ماتریس، از رویکرد فازی استفاده نموده است. وی علاوه بر اینکه مشخصه های مهندسی را در خانه کیفیت، بر اساس میزان تأثیرگذاری هر یک در برآورده ساختن خواسته های مشتری، رتبه بندی نموده است، عقیده دارد معیارهای دیگری مانند هزینه، زمان، دشواری تکنیکی و موقعیت بازار نیز باید در رتبه بندی مشخصه های مهندسی لحاظ شوند. لذا روشی برای رتبه بندی مشخصه های مهندسی در ماتریس فازی بر اساس چند معیار فازی ارائه نموده است. میزان تأثیرگذاری مشخصه های مهندسی بر خواسته های مشتری به صورت اعداد فازی از ماتریس فازی به دست آمده و سایر معیارها به صورت متغیرهای زبانی از اعضای گروه ماتریس، اخذ می شوند. از تصمیم گیری چند معیاره گروهی فازی برای رتبه بندی مشخصه های مهندسی استفاده شده و میزان برتری هر یک از مشخصه های مهندسی بر سایر مشخصه های مهندسی به صورت کمی تعیین شده است. [۷]

۲-۳- معرفی روش تاپسیس

روش تاپسیس در سال ۱۹۸۱ توسط هوانگ و یون با تعریف راه حل های ایده آل و ضد ایده آل مطرح شد [۸]. این روش در حالت فازی در سال ۲۰۰۷ برای اندازه گیری و اولویت بندی عوامل کیفی خدمات در صنعت هتل داری مورد استفاده قرار گرفت [۹]. منطق تاپسیس به طور گسترده در زمینه های مدیریت، برنامه ریزی و تصمیم گیری مورد استفاده قرار گرفته است [۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱ و ۱۰]. در این تحقیق برای شناسایی وضعیت های موجود، ایده آل و ضد ایده آل هر یک از فرآیندها به ترتیب از روش دلفی، بهینه کاوی و عدم وجود فرآیند (وجود فرآیند) وجود فرآیند در حد بسیار ضعیف) در سازمان استفاده شده است. بر این اساس وضعیت ایده آل بر گزینه های «خیلی خوب (عالی)» و ضد ایده آل بر گزینه «خیلی ضعیف» انطباق دارد. وضعیت موجود نیز به کمک یک پرسشنامه پنج گزینه ای و نظرخواهی از کارشناسان شناسایی شده است. راه حل ایده آل (A+) و ضد ایده آل (A-) بر اساس معادلات (۱) و (۲) تعریف شده است.

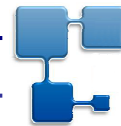
$$A^+ = \{(\max v_{ij} | j \in J), (\min v_{ij} | j \in J') | j = 1, 2, \dots, m\} = \{v_1^+, v_2^+, \dots, v_m^+\} \quad (1)$$

$$A^- = \{(\min v_{ij} | j \in J), (\max v_{ij} | j \in J') | i = 1, 2, \dots, n\} = \{v_1^-, v_2^-, \dots, v_m^-\} \quad (2)$$

در معادلات فوق J و J' معیارهای متناظر با مشخصه سود و هزینه هستند. [۹]

۲-۴- منطق فازی

واژه های وابسته به زبانشناسی، مانند درجه رضایت و درجه اهمیت اغلب مهم هستند. عباراتی چون رضایتمندی، عدم رضایت و بی تفاوتی معمولاً به عنوان نمایش طبیعی اولویت ها یا قضاوت های مشتریان تلقی می شوند. این ابهامات منشأ کاربردی بودن تئوری مجموعه های فازی در تسخیر کردن اولویت تصمیم گیران می باشد. تئوری مجموعه های فازی در سنجش ابهامات مفاهیمی که با قضاوت های ذهنی انسان در آمیخته اند، کمک می کند. در طی فرآیند ارزیابی مشتریان اغلب دقت نمی کنند و خطاهای مهمی می تواند در تجزیه و تحلیل نمایان شود. بنابراین تئوری مجموعه های فازی یک ابزار با ارزش برای تقویت کردن، فراگیر بودن و مستدل بودن فرآیند تصمیم گیری می باشد. مدل سازی با اعداد فازی به عنوان راهی مؤثر برای فرموله کردن مسائل تصمیم گیری در جایی که اطلاعات در دسترس، ذهنی و نادقیق هستند ثابت شده است [۱۶ و ۱۵]. اعداد فازی متدولوژی بسیار مناسبی است که دانایی های ذهنی و عینی را به طور کافی در بر می گیرد. زاده برخی نتایج اساسی در ارتباط با توسعه مجموعه های فازی را توضیح داده و مفهوم استدلال تقریبی را معرفی کرده و نشان داده که اظهارات منطق مبهم الگوریتم هایی را تشکیل می دهند که می توانند از داده های مبهم برای نتیجه گیری مبهم استفاده کنند [۱۷]. در این مقاله می خواهیم اعداد فازی سه گانه A را از طریق سه تایی های (a1, a2, a3) مدل سازی کنیم. تابع $\mu_A(x)$ به صورت معادله (۳) تعریف شده است.

$$\mu_A(x) = \begin{cases} \frac{x-a_1}{a_2-a_1}, & a_1 \leq x < a_2 \\ \frac{x-a_3}{a_2-a_3}, & a_2 \leq x \leq a_3 \\ 0, & \text{otherwise} \end{cases} \quad (3)$$

هر واژه از طریق اعداد فازی سه گانه به نمایش دامنه ارزش تقریبی بین ۰ و ۱ مشخص می شود و به صورت (a1,a2,a3) نشان داده می شود. در مجموعه های فازی ما نمی توانیم حقیقت را به طور کامل منعکس کنیم. زیرا که پاسخ دهندگان ممکن است درک متفاوتی از این واژه ها داشته باشند. اما خوشبختانه این خطا خیلی مهم نیست، زیرا ما مقادیر پیش فرض نماینده ها را برای انعکاس اولویت ها مورد استفاده قرار دادیم که قبلاً به کار برده ایم. مقادیر پیش فرض واژه ها در جدول (۴) نشان داده شده است و تابع عضویت می تواند مطابق معادله فوق (۳) محاسبه گردد. در این صورت عدد تقارن این اعداد فازی توسط عدم تقارن واژه ها قابل توضیح خواهد بود. [۱۶ و ۱۸]

۳- فاکتورهای رضایت مشتری و اقدامات بهبود فرآیند

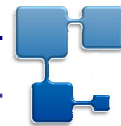
واژه های فاکتور رضایت مشتری معادل نیاز و خواسته های مشتری (CN) و اقدامات بهبود فرآیند در واقع بهبود فرآیندهای مؤثر بر بهبود مشخصات فنی و مهندسی محصول (PE) می باشد. فهرست خواسته های مهم مشتریان سازمان مورد نظر در جدول (۱) و فهرست اقدامات بهبود فرآیند که از چارچوب طبقه بندی فرآیندها استخراج شده، در جدول (۲) آمده :

جدول (۱): فهرست خواسته های مشتری

ردیف	شرح	معادل لاتین	فرم اختصاری	علائم
۱	کیفیت محصول	Product Quality	PQ	CN ₁
۲	قیمت محصول	Product Cost	PC	CN ₂
۳	تحویل به موقع	On time Delivery	OD	CN ₃
۴	کیفیت بسته بندی محصول	Product Package Quality	PPQ	CN ₄
۵	ایمنی محصول	Product Safety	PS	CN ₅
۶	کیفیت نصب محصول	Set up Quality	SQ	CN ₆
۷	کیفیت حمل محصول	Transport Quality	TQ	CN ₇
۸	خدمات پس از فروش	After Sale Service	ASS	CN ₈

جدول (۲): فرآیندها و فعالیت های قابل بهبود [۱۹]

ردیف	شرح فرآیند	معادل لاتین	فرم اختصاری	علائم
۱	شناسایی و ارزیابی نیازهای مشتری	Capture and assess customer needs	۱-۱-۲-۲	AP1
۲	طرح ریزی و بهبود اهداف کیفی و هزینه محصول	Plan and develop cost and quality targets	۲-۱-۱-۲	AP2
۳	توسعه عمر مفید و کارایی محصول	Develop product life cycle and development timing targets	۲-۱-۱-۳	AP3
۴	ترجمه نیازها و خواسته های مشتری به مشخصات فنی	Translate customer wants and needs into product/service ideas	۲-۱-۲-۱	AP4
۵	بهبود و مدیریت خدمات پس از فروش	Solicit customer feedback on complaint handling and resolution	۵-۴-۲-۱	AP5
۶	رفع مشکلات مربوط به کیفیت و قابلیت اطمینان محصول	Eliminate quality and reliability problems	۲-۱-۳-۶	AP6
۷	توسعه و مدیریت طبقه بندی مشتریان	Develop and manage customer profiles	۳-۱-۱-۱	AP7
۸	بهبود استراتژی های مشتری مداری	Develop customer management strategies	۳-۲-۱	AP8
۹	بهبود و مدیریت تبلیغات برای محصولات و خدمات	Develop and manage advertising	۳-۳-۱	AP9
۱۰	بهبود قیمت گذاری و پیش بینی قیمت هر واحد محصول	Develop volume/unit forecast and set price	۳-۳-۴-۱	AP10

AP11	۴-۲-۴-۳	Support inventory and production processes	پشتیبانی فرآیندهای انبارداری و تولید	۱۱
AP12	۳-۱-۲-۱	Determine market share gain/loss	اتخاذ تصمیمات دستیابی/ از دست دادن سهم بازار	۱۲
AP13	۳-۳-۵	Develop and manage promotional activities	بهبود و مدیریت فعالیتهای پیشرفتی	۱۳
AP14	۴-۱-۳	Schedule production	برنامه زمان بندی تولید	۱۴
AP15	۵-۲-۱-۳	Respond to customer requests/inquiries	پاسخ به تقاضا/ نیازهای مشتری	۱۵
AP16	۳-۶-۱-۴	Determine logistics and transportation	تعیین و بهبود فرآیندهای حمل و نقل و تدارکات	۱۶
AP17	۵-۲-۱	Manage customer service requests	مدیریت خدمات تقاضای مشتریان	۱۷
AP18	۵-۵-۱	Develop work force requirements and schedule work force	بهبود نیازمندیها و برنامه زمانبندی نیروی کار	۱۸
AP19	۷-۲-۴-۱	Capture and analyze customer satisfaction	طبقه بندی و تحلیل فاکتورهای رضایت مشتری	۱۹
AP20	۱۰-۵-۳	Comply with regulatory stakeholders requirements	تطابق با نیازمندیهای تنظیمی ذینفعان	۲۰
AP21	۵-۴-۱	Measure customer satisfaction level for customer requests/inquiries	اندازه گیری سطح رضایت مشتریان برای تقاضای آنان	۲۱
AP22	۴-۲-۱	Develop sourcing strategies	برنامه ریزی تأمین مواد اولیه و قطعات مورد نیاز	۲۲
AP23	۳-۳-۴-۳	Evaluate pricing performance	ارزیابی عملکرد قیمت گذاری	۲۳
AP24	۱-۱-۱-۲	Identify economic trends	تعیین و شناخت روندهای اقتصادی	۲۴
AP25	۸-۱-۴-۷	Manage continuous cost improvement	مدیریت بهبود مستمر هزینه	۲۵

۴- تعیین خواسته ها و اولویت بندی نیازهای مشتریان

توسط تیم خانه کیفیت، مشتریان اصلی و خواسته های آنان شناسایی شدند. مرحله بعد جمع آوری داده ها از طریق مصاحبه و طراحی و توزیع پرسشنامه های نظرسنجی در بین مشتریان بود. روایی پرسشنامه توسط تیم با مشورت کارشناسان خبره مورد تحلیل و تأیید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه نیز توسط ضریب آلفای کرانباخ در سطح $(\alpha=0.85)$ مورد تأیید قرار گرفت. مشتریان عمده شرکت های تولید کننده تابلو برق شامل اداره توزیع برق، شرکت های تولیدی و سازمان های خدماتی میباشند. تعداد ۱۰۵ مشتری از جامعه مشتریان به عنوان نمونه به صورت تصادفی انتخاب شده اند. پرسشنامه تحقیق بر مبنای طیف پنج گزینه ای لیکرت طراحی شده است. به منظور سهولت تکمیل پرسشنامه توسط مشتریان از واژه های فازی و برای تعیین درجه اهمیت هر یک از خواسته های مشتریان، میانگین درجه اهمیت های درج شده پرسشنامه توسط مشتریان استفاده شده است. این اعداد فازی در جدول (۳) آمده است.

جدول (۳): تعریف اعداد فازی

شرح (۲)	شرح (۱)	عدد فازی
ضد ایده ال	خیلی کم (VL)	(۰ و ۰ و ۰/۲۵)
نزدیک ضد ایده ال	کم (L)	(۰ و ۰/۲۵ و ۰/۵)
میانه	متوسط (M)	(۰/۲۵ و ۰/۵ و ۰/۷۵)
نزدیک ایده ال	زیاد (H)	(۰/۵ و ۰/۷۵ و ۱)
ایده ال	خیلی زیاد (VH)	(۱ و ۱ و ۰/۷۵)

درجه اهمیت خواسته های مشتریان به کمک روابط (۴) و (۵)، میانگین گزینه های انتخاب شده هر نیاز تعیین شد [۱۶ و ۲۰].

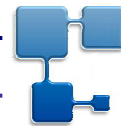
$$X_i = (l_i, M_i, u_i), X_{ave} = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n} \quad (4)$$

$$X_{ave} = \left\{ \left(\frac{l_1 + l_2 + \dots + l_n}{n} \right), \left(\frac{M_1 + M_2 + \dots + M_n}{n} \right), \left(\frac{u_1 + u_2 + \dots + u_n}{n} \right) \right\} \quad (5)$$

برای مرتب سازی این اعداد از سه معیار: سطح محصور، مد و دامنه با معادله های (۶)، (۷) و (۸) به ترتیب از محاسبه سطح محصور، محاسبه مد و محاسبه دامنه استفاده شده است [۲۱ و ۲۲ و ۲۳]. که نتایج آن در جدول (۴) آمده است.

$$S(x_i) = \frac{L_i + 2M_i + U_i}{4} \quad (6)$$

$$\text{Mode}(x_i) = M_i \quad (7)$$

$$\text{Range}(x_i) = U_i - L_i$$

(۸)

جدول (۴): اولویت بندی نیازهای مشتریان

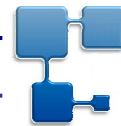
ردیف	شرح	امتیاز	اولویت نیازها (رتبه نیاز)
۱	کیفیت محصول	(۰/۸ و ۰/۹)	۲
۲	قیمت محصول	(۰/۷۵ و ۰/۸)	۳
۳	تحويل به موقع	(۰/۷ و ۰/۸)	۵
۴	کیفیت بسته بندی محصول	(۰/۱۵۵ و ۰/۱۶)	۷
۵	ایمنی محصول	(۰/۸۵ و ۰/۹)	۱
۶	کیفیت نصب محصول	(۰/۱۵۵ و ۰/۱۶۵)	۶
۷	کیفیت حمل محصول	(۰/۴۵ و ۰/۱۵۵)	۸
۸	خدمات پس از فروش	(۰/۷۵ و ۰/۸۵)	۴

۵- شناسایی فرآیندهای قابل بهبود

تأمین هر یک از خواسته های مشتریان به اصلاح و بهبود تعدادی از فرآیندهای سازمانی ارتباط دارد. این ارتباطات به کمک ماتریس خانه کیفیت در جدول (۵) مشخص شده است:

جدول (۵): خانه کیفیت ارتباط خواسته مشتریان و فرآیندها

م نام فرآیندها	خواسته های مشتریان	کیفیت محصول	قیمت محصول	تحويل به موقع	کیفیت بسته بندی	ایمنی محصول	کیفیت نصب محصول	کیفیت حمل محصول	خدمات پس از فروش	اولویت نسبی بهبود فرآیند
۲	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۳	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۴	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۵	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۶	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۷	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۸	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۹	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۱۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۱۱	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۱۲	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۱۳	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۱۴	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۱۵	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۱۶	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۱۷	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰

اولویت نسبی بهبود فرآیند	خدمات پس از فروش	کیفیت حمل محصول	کیفیت نصب محصول	ایمنی محصول	کیفیت بسته بندی	تحویل به موقع	قیمت محصول	کیفیت محصول	خواسته های مشتریان نام فرآیندها	
									م	م
۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۱۸
۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۱۹
۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۲۰
۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۲۱
۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۲۲
۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۲۳
۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۲۴
۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۲۵
...	میزان اهمیت خواسته مشتری

برای تکمیل خانه کیفیت، اعداد داخل ماتریس خانه کیفیت بیانگر تأثیر بهبود هر یک از فرآیندهای تولید بر تأمین خواسته های مشتری است. این اعداد از طریق انجام مصاحبه و توزیع پرسشنامه بین کارشناسان حاصل شده و میانگین آنها محاسبه شده است. سطر آخر خانه کیفیت بیانگر وزن خواسته های مشتریان است که در جدول (۴) محاسبه شده است.

۶- اولویت بندی فرآیندهای قابل بهبود به روش تاپسیس

در این مقاله ما براساس مفهوم درجه بهینگی در انجام فرآیندهای تولید، به کمک روش تاپسیس یک شاخص عملکرد برای هر یک از فرآیندها ایجاد نموده ایم. این شاخص کمک می کند تا موقعیت وضع موجود خود را نسبت به وضعیت ایده آل و ضد ایده آل متوجه شویم. راه حل ایده آل راه حلی است که معیار سود را حداکثر و معیار هزینه را حداقل کند. رتبه بندی گزینه ها در تاپسیس بر مبنای شباهت نسبی به راه حل ایده آل است. برای مقایسه وضعیت موجود هر فرآیند نسبت به وضعیت ایده آل و ضد ایده آل از طیف پنج گزینه ای لیکرت با اعداد فازی منطبق به ایده آل، نزدیک به ایده آل، میانه، نزدیک به ضد ایده آل و منطبق بر ضد ایده آل استفاده شده است. وضعیت موجود هر یک از فرآیندها نسبت به وضعیت ایده آل و ضد ایده آل با مصاحبه و پرسشنامه افراد خبره به دست آمده است. برای تلفیق نظرات افراد خبره از میانگین نظرات آن ها استفاده شده است. فاصله وضعیت موجود تعیین شده با وضعیت ایده آل (۱ و ۱۰) و ضد ایده آل (۰ و ۰) به کمک روابط (۹) و (۱۰) محاسبه شده است.

$$S_i^+ = \text{dist}(v_i, A^+) = \sqrt{1/3(\sum_{j=1}^n (v_{ij} - A_j^+)^2)} \quad (9)$$

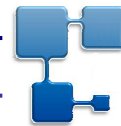
$$S_i^- = \text{dist}(v_i, A^-) = \sqrt{1/3(\sum_{j=1}^n (v_{ij} - A_j^-)^2)} \quad (10)$$

$$C_i = \frac{S_i^-}{S_i^+ + S_i^-}, i = 1, 2, \dots, m \quad 0 \leq C_i \leq 1 \quad (11)$$

زمانی که برای یک فرآیند مقدار C_i نزدیک به یک باشد این فرآیند نزدیک ایده آل و هنگامیکه C_i نزدیک به صفر باشد این فرآیند نزدیک به ضد ایده آل است. مقادیر C_i بیانگر اولویت فرآیندهای بهبود به روش تاپسیس می باشد.

۷- تلفیق نتایج ماتریس خانه کیفیت و تاپسیس

در جدول (۶)، آخرین ستون ماتریس خانه کیفیت بیانگر اوزان نسبی بهبود فرآیندهای تولید است. عناصر این ستون از طریق حاصل ضرب اوزان میزان اهمیت خواسته های مشتریان در هر فرآیند به دست آمده است. این عناصر به صورت نظیر به نظیر در هم ضرب، سپس با هم جمع و میانگین آنها محاسبه شده است. همچنین ستون C_i از جدول (۷) اوزان حاصل از روش تاپسیس برای بهبود فرآیندها می باشد. ستون اولویت کلی بهبود فرآیندهای تولید از حاصل ضرب اوزان حاصل از روش QFD و ستون C_i جدول (۶) حاصل شده است. ستون «رتبه نهایی» بعد از ستون

اولویت کل بهبود فرآیند، برای سهولت تصمیم گیری مدیریت در امر بهبود فرآیندها انجام شده است. این رتبه ها بیانگر اولویت بهبود فرآیندهای تولید می باشد و با روابط (۶)، (۷) و (۸) محاسبه شده است.

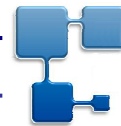
۸- نتایج

چارچوب طبقه بندی فرآیندها، با تعیین دقیق فرآیندها و زیر فرآیندهای اصلی ابزار مفیدی برای درک و ترسیم فرآیندهای کسب و کار است. بسیاری از سازمان ها، این چارچوب را برای طبقه بندی اطلاعات مرتبط با فرآیندهای سازمان و ارتباطات بین واحدها به کار برده اند. در این تحقیق، اقدامات بهبود فرآیند در پنج مرحله انجام شده است. مرحله اول شامل شناخت و طبقه بندی فرآیندهای رضایت مشتری می باشد. در مرحله دوم تعیین خواسته ها و اولویت بندی نیازهای مشتریان انجام شده است. در مرحله سوم به کمک ماتریس خانه کیفیت و ارتباطات بین خواسته های مشتریان و فرآیندها مورد بررسی قرار گرفته و اولویت نسبی اقدامات بهبود فرآیند محاسبه گردیده است. مرحله چهارم، شامل اولویت اقدامات بهبود فرآیند به کمک روش تاپسیس می باشد. در مرحله پنجم با تلفیق نتایج اوزان ماتریس تاپسیس و ماتریس خانه کیفیت اولویت نهایی اقدامات بهبود فرآیند محاسبه شده است.

جدول (۶): اولویت بندی بهبود فرآیندها با تلفیق روش خانه کیفیت و تاپسیس

رتبه نهایی	اولویت کل بهبود فرآیند			اولویت خانه کیفیت			Ci	Si-	Si+	وضعیت موجود			ردیف
۱۳	۰.۱۵	۰.۱۹	۰.۲۳	۰.۵۱	۰.۶۲	۰.۷۵	۰.۳۱	۰.۳۱	۰.۷۰	۰.۲	۰.۳	۰.۴	۱
۲۳	۰.۰۹	۰.۱۲	۰.۱۶	۰.۲۷	۰.۳۶	۰.۴۹	۰.۳۲	۰.۳۲	۰.۶۹	۰.۲۵	۰.۳	۰.۴	۲
۲۴	۰.۰۸	۰.۱۰	۰.۱۳	۰.۳۳	۰.۴۳	۰.۵۴	۰.۲۳	۰.۲۴	۰.۷۹	۰.۱	۰.۲	۰.۳۵	۳
۷	۰.۱۸	۰.۲۲	۰.۲۷	۰.۵۲	۰.۶۴	۰.۷۹	۰.۳۴	۰.۳۴	۰.۶۷	۰.۲۵	۰.۳	۰.۴۵	۴
۱۸	۰.۱۲	۰.۱۶	۰.۲۱	۰.۳۰	۰.۴۰	۰.۵۳	۰.۴۰	۰.۴۱	۰.۶۱	۰.۳	۰.۴	۰.۵	۵
۱	۰.۳۰	۰.۴۰	۰.۵۱	۰.۳۲	۰.۴۳	۰.۵۵	۰.۹۴	۰.۹۵	۰.۰۶	۰.۹	۰.۹۵	۱	۶
۱۰	۰.۱۶	۰.۲۰	۰.۲۵	۰.۵۰	۰.۶۳	۰.۷۸	۰.۳۲	۰.۳۲	۰.۶۹	۰.۲۵	۰.۳	۰.۴	۷
۱۴	۰.۱۴	۰.۱۸	۰.۲۳	۰.۴۷	۰.۶۰	۰.۷۶	۰.۳۱	۰.۳۱	۰.۷۰	۰.۲	۰.۳	۰.۴	۸
۱۶	۰.۱۳	۰.۱۷	۰.۲۲	۰.۴۴	۰.۵۷	۰.۷۳	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۷۰	۰.۲۵	۰.۳	۰.۳۵	۹
۹	۰.۱۳	۰.۲۰	۰.۲۹	۰.۱۷	۰.۲۵	۰.۳۶	۰.۷۹	۰.۸۰	۰.۲۲	۰.۷	۰.۸	۰.۹	۱۰
۲	۰.۲۸	۰.۳۵	۰.۴۵	۰.۴۳	۰.۵۵	۰.۶۹	۰.۶۵	۰.۶۵	۰.۳۵	۰.۶	۰.۶۵	۰.۷	۱۱
۲۰	۰.۱۱	۰.۱۶	۰.۲۱	۰.۳۰	۰.۳۹	۰.۳۹	۰.۵۵	۰.۵۵	۰.۴۵	۰.۵	۰.۵۵	۰.۶	۱۲
۲۵	۰.۰۷	۰.۱۰	۰.۱۳	۰.۲۳	۰.۳۲	۰.۴۳	۰.۳۱	۰.۳۱	۰.۷۰	۰.۲	۰.۳	۰.۴	۱۳
۲۱	۰.۱۱	۰.۱۵	۰.۲۱	۰.۲۵	۰.۳۴	۰.۴۶	۰.۴۵	۰.۴۵	۰.۵۵	۰.۴	۰.۴۵	۰.۵	۱۴
۳	۰.۲۲	۰.۲۹	۰.۳۷	۰.۳۴	۰.۴۴	۰.۵۷	۰.۶۵	۰.۶۵	۰.۳۵	۰.۶	۰.۶۵	۰.۷	۱۵
۲۲	۰.۰۹	۰.۱۲	۰.۱۶	۰.۲۹	۰.۳۹	۰.۵۲	۰.۳۱	۰.۳۱	۰.۷۰	۰.۲	۰.۳	۰.۴	۱۶
۱۲	۰.۱۶	۰.۲۰	۰.۲۴	۰.۵۱	۰.۶۴	۰.۷۹	۰.۳۱	۰.۳۱	۰.۷۰	۰.۲	۰.۳	۰.۴	۱۷
۱۷	۰.۱۳	۰.۱۷	۰.۲۲	۰.۲۴	۰.۳۱	۰.۴۰	۰.۵۵	۰.۵۵	۰.۴۵	۰.۵	۰.۵۵	۰.۶	۱۸
۱۵	۰.۱۴	۰.۱۸	۰.۲۳	۰.۴۷	۰.۵۹	۰.۷۵	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۷۰	۰.۲۵	۰.۳	۰.۳۵	۱۹
۴	۰.۱۹	۰.۲۷	۰.۳۶	۰.۲۲	۰.۳۱	۰.۴۲	۰.۸۶	۰.۸۷	۰.۱۵	۰.۸	۰.۸۵	۰.۹۵	۲۰
۱۱	۰.۱۶	۰.۲۰	۰.۲۴	۰.۵۲	۰.۶۵	۰.۸۰	۰.۳۰	۰.۳۰	۰.۷۰	۰.۲۵	۰.۳	۰.۳۵	۲۱
۱۹	۰.۱۰	۰.۱۷	۰.۲۲	۰.۲۱	۰.۳۳	۰.۴۵	۰.۵۰	۰.۵۱	۰.۵۱	۰.۴	۰.۵	۰.۶	۲۲
۸	۰.۱۴	۰.۲۰	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۳۳	۰.۴۷	۰.۶۰	۰.۶۱	۰.۴۱	۰.۵	۰.۶	۰.۷	۲۳
۶	۰.۱۷	۰.۲۳	۰.۳۱	۰.۲۶	۰.۳۵	۰.۴۷	۰.۶۶	۰.۶۷	۰.۳۵	۰.۵۵	۰.۶۵	۰.۸	۲۴
۵	۰.۱۹	۰.۲۴	۰.۳۰	۰.۲۷	۰.۳۴	۰.۴۴	۰.۶۹	۰.۷۰	۰.۳۱	۰.۶	۰.۷	۰.۸	۲۵

اولویت بندی اقدامات بهبود فرآیند که در این تحقیق حاصل شده بیانگر ارائه راهکارهای مناسب با صرف زمان و هزینه کمتر برای دستیابی به میزان رضایت بیشتر مشتریان نسبت به روش های جداگانه ماتریس خانه کیفیت و تاپسیس می باشد. ستون رتبه نهایی جدول (۶)، بیانگر اولویت نهایی بهبود فرآیندها می باشد. پنج فرآیند که در اولویت بهبود بالاتری قرار دارند، به ترتیب زیر می باشند: (فرآیندهای ۶، ۱۱، ۱۵، ۲۰،

- ۱- رفع مشکلات مربوط به کیفیت و قابلیت اطمینان محصول (فعالیت ۳-۶-۱-۲)، ۲- پشتیبانی فرآیندهای انبارداری و تولید (فعالیت ۳-۴-۳-۴)، ۳- پاسخ به تقاضا/ نیازهای مشتری (فعالیت ۳-۱-۲-۵)، ۴- تطابق با نیازمندی های تنظیمی دینفعان (فعالیت ۳-۵-۱۰)، ۵- مدیریت بهبود مستمر هزینه (فعالیت ۷-۴-۱-۸)

مراجع

- [۱] آکلند، جان اس.، تعالی سازمانی فراگیر، دستیابی به عملکرد کلاس جهانی، ترجمه محسن الوندی، ۲۰۰۰.
- [۲] جعفری، مصطفی، ابزارهای استراتژیک و فرهنگی مدیریت کیفیت فراگیر، جلد دوم.
- [۷] نعمتی، رمضان، حجازی، سید رضا؛ باباقداری، ابراهیم؛ ابراهیمی، محمدرضا، استفاده از MADM گروهی فازی برای رتبه بندی مشخصه های مهندسی در QFD.
- [3] APQC, "SUPPLY CHAIN DEFINITIONS AND KEY MEASURES", Version 1.0.0 • August 2007.
- [4] APQC, "Processes Classification Framework Developed By APQC's International Benchmarking Clearinghouse In Partnership With Arthur Anderson & Co., SC", 1996.
- [5] APQC, "AEROSPACE & DEFENSE PROCESS CLASSIFICATION FRAMEWORKSM", Version 5.0.2-en-AD • April 2008.
- [6] Yan Sun, Xiaoqing (Frank) Liu, "Business-oriented software process improvement based on CMMI using QFD", August 2009.
- [8] Hwang. G., Yoon.K., "Multiple attribute decision making: Methods and application, New York", Springer 1981.
- [9] Juan.M.B, Juan.C.M., Concepcion.R, "Using fuzzy number for measuring quality of service in the hotel industry, Tourism Management", <n, 2007, 544-555.
- [10] Athanassopoulos, A., D., & Podinovski, V.V., "Dominance and potential optimality in multiple criteria decision analysis with imprecise information, journal of operation research society", (1997), 42, 142-150.
- [11] Chang, Y.H, Yeh.C.H., "Evaluation airline competitiveness using multi attribute decision making, omega", (2001) 29, 5, 405-415.
- [12] Chen. S.J, Hwang.C.L., "Fuzzy multiple attribute decision making: methods and application, New York", 1991 springer.
- [13] Yeh.C.H, Deng.H, Chang.Y.H., "Fuzzy multi criteria analysis for performance evaluation of bus companies", European journal of operational research, 2000, 126, 3, 459-473.
- [14] Zeleny.M, "Multiple criteria decision making: Eight concepts of optimality, Human systems Management", 1998, 17, 2, 97-107.
- [15] Zimmermann.H.J., "Fuzzy set theory and its application", Boston: Klawer Academic, Publishers, 1996.
- [16] Lotfi.A.zade, "Is there a need for fuzzy logic, Information science an international journal", 2008, 178.
- [17] Zadeh, L., "the concept of a linguistic variable and its application to approximate reasoning: I information science", 1975, 8(3), 199-249.
- [18] Mandami, E., Assikan, S., "An experiment in linguistic synthesis with fuzzy logic controller", International Journal of Man-Machine studies, 1975, 7(1), 1-13.
- [19] APQC, "PROCESS CLASSIFICATION FRAMEWORK", Version 3.0, June 2005.
- [20] Bakley, J., "Ranking alternative, using fuzzy numbers, fuzzy set and systems", (1985), 15, 1, 21-31.
- [21] Kaufmann,A., Gupta.M., "fuzzy mathematical models in engineering and management science", New York, Elsevrrer science, 1988.
- [22] Chen, S., M., "Evaluating weapon systems using fuzzy arithmetic operations, fuzzy set and systems", 1996, 77(3), 265-276.
- [23] Zhao, R., Govind.R., "Algebraic char atavistic of extended fuzzy number, information science", 1991, 54, 1, 103-130.